ТЕРМІНОЗНАВСТВО

УДК [001.82+001.4]:378

Є. В. Дмитренко

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВЖИВАННЯ ТЕХНІЧНИХ ТЕРМІНІВ І ПОНЯТЬ У ДИСЕРТАЦІЯХ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ

У статті розглянуто деякі особливості вживання технічних термінів і понять у текстах дисертацій докторів філософії. Серед типових помилок виокремлено граматичні, правописні та семантичні невправності. Також зафіксовано стрімке насичення технічних текстів неологізмами, що перебувають на стадії засвоєння та узвичаєння в технічній терміносистемі. Наголошено на необхідності комплексного підходу щодо усунення некоректних випадків уживання спеціальної лексики в текстах дисертацій молодих науковців шляхом узгодження та уніфікації таких одиниць передусім у нормативних документах, а також через суворе підпорядкування граматичній та правописній нормі сучасної української мови.

Ключові слова: *науково-технічна галузь, текст дисертації, мовні помилки, термін, технічна терміносистема.*

Dmytrenko, Ye. Some Aspects of the Use of Technical Terms and Concepts in the Dissertations of Doctors of Philosophy. *The article considers some features of the use of technical terms and concepts in the texts of the dissertations of doctors of philosophy. The goal is to generalise cases of incorrect use of technical terms and concepts in the texts of doctoral dissertations to find further ways to eliminate the root causes of such destructive phenomena from the point of view of scientific communication. The tasks for achieving the goal are to identify anomalous situations of the use of terms and special concepts in dissertations; analyse the comments on the use of terms expressed by opponents and reviewers for the relevant dissertations; systematise and highlight the most characteristic aspects of the collected cases, and formulate recommendations for preventing possible further language mistakes. Among the typical mistakes, certain grammatical, spelling, and semantic inaccuracies are highlighted; in particular, the most common are the use of active participles and adjectives with variable suffixes, which requires unification. The identified and analysed aspects of the use of special technical units in the texts of the dissertations of doctors of philosophy do not generally demonstrate any specific linguistic problem, but lie in the context of general linguostylistic problems that the Ukrainian language is currently facing and is trying to overcome. The spelling aspect associated with the assimilation of Anglicisms remains extremely relevant. First of all, this concerns*

CC BY NC

https://doi.org/10.34142/23127546.2026.64.20

the writing together / through a hyphen of complex units of different structure, abbreviations with an orientation to their original spelling in English. Indicative are cases related to the incorrect use of variants of verbal nouns to denote processes, phenomena, and physical quantities. There are also cases of using outdated units and incorrect Ukrainian equivalents to English terms. The texts of technical dissertations are very actively incorporating new lexical formations associated with the emergence of new scientific and technical realities. This phenomenon also requires the attention of terminologists so that such new formations are correctly assimilated and harmoniously entered into the terminology of the Ukrainian language. It is recommended to overcome at least the main named inaccuracies through a comprehensive analysis of scientific literature, regulatory documents and the general experience of specialists in the scientific and technical sphere. It is also necessary to closely monitor the use of terms and concepts in the texts of dissertations by scientific supervisors, reviewers, opponents, and experts.

Keywords: *scientific and technical field, dissertation text, language mistakes, term, technical terminology system.*

Вступ

Важливість систематизації терміносистем, одностайне їх розуміння та використання, зокрема в науково-технічній сфері, не викликає сумнівів. Як цілком слушно зауважують науковці, «термінознавчі пошуки набувають особливої актуальності, оскільки дають змогу підсумувати уже здобуті за певний зріз часу результати, порівняти їх із наявними , окреслити завдання та напрями діяльності на майбутнє» (Казимірова, Халіновська, & Яценко, 2021: 50). Дійсно, на сучасному етапі для української мови вкрай актуальною, нагальною є потреба забезпечення сталого розвитку та вдосконалення галузевих терміносистем, особливо в тих сферах, які стали критичними та необхідними для обороноздатності й життєзабезпечення нашої держави, зокрема в енергетиці, озброєнні, ІТ, радіофізиці тощо. Відтак, саме в цих галузях від 2022–2023 рр. стало помітним пожвавлення дослідницької уваги й наукового пошуку, зокрема серед наукової молоді – здобувачів ступеня доктора філософії, що прозоро простежується завдяки відкритій інформаційній системі Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. І водночас дисертаційні роботи технічної сфери є дуже показовими щодо реальних актуальних проблем, утруднень і потреб, пов'язаних з організацією та використання терміносистем в означених галузях.

Останніми десятиліттями лінгвісти-термінознавці разом із профільними установами й організаціями активно працюють над теоретичним і методичним забезпеченням коректного засвоєння, координування та усталення як окремих груп термінів, так і цілих їхніх систем у межах певних галузей. Це і власне наукові розвідки, і прикладні проєкти, зокрема відома термінографічна серія СловоСвіт, що її реалізовують з 2000 р. Технічний комітет стандартизації науково-технічної термінології та Міністерства освіти і науки України (Рицар, Мисак, & Мацейовська, 2007). Також типовим прикладом може бути перекладний словник з нанотехнологій (Комарова, & Залєський, 2011), новітній галузевий поліфункційний термінологічний словник термінів у сфері штучного інтелекту від Мінцифри (Чумаченко, Мішкін, Андрієнко, & Бистрицька, 2024). Варто акцентувати, що в останньому випадку ініціаторами й , власне, розробниками стала установа, яка з власного досвіду відчуває необхідність компетентного використання новітніх понять, і це є беззаперечно важливим не лише для фахівців, а й для користувацького загалу.

Якщо ж говорити про власне лінгвістичні дослідження, дотичні до теми нашої розвідки, то варто визначити два основні вектори: (1) різнопланові студіювання термінів (як окремих одиниць, так і їх груп) у науково-технічних текстах і (2) дослідження власне текстів, зокрема технічних й академічних. Деталізуючи, можемо виокремити дослідження проблем технічного термінознавства в цілому (Азарова, 2025; Бойко, 2024; Войтович, 2024; Казимірова, Халіновська, & Яценко, 2021 та ін.) та вивчення лінгвостилістичних особливостей науково-технічних текстів, зокрема в перекладному аспекті (Москалюк, 2020; Сайко, 2023; Сусіденко, & Баранова, 2020; Шишко, 2024 та ін.). Важко не погодитися з тим, що «…питання термінології в контексті сучасних глобалізаційних тенденцій постають не лише національно-історичною, а й інтернаціональною проблемою історії світової науки» (Казимірова, Халіновська, & Яценко, 2021: 50).

Щодо текстів дисертацій, то таких специфічних досліджень не так уже й багато. Так, академічні тексти привертають увагу фахівців, але передусім з погляду плагіату, використання штучного інтелекту, доброчесності, з погляду загальних проблем методології академічного письма тощо, тобто дослідження в цьому напрямі є досить популярними в науковому середовищі, що, очевидно, зумовлено нагальними

потребами. Що ж стосується проблем функціонування власне технічних термінів у дисертаційних текстах, то таких досліджень практично немає, хоча освітяни й звертають увагу на методологічні проблеми написання дисертаційних робіт (Пивоваров, 2023; Рябцев, 2024 та ін.).

Відтак, свою розвідку, на продовження дослідження дисертаційних текстів у технічній сфері (Дмитренко, 2024), ми присвятили аналізу названих дисертацій, відгуків і рецензій на них від членів разових рад, що й стало *об'єктом* дослідження. Тим більше такий лінгвістично-термінознавчий аналіз видається корисним, оскільки, наприклад, відгуки і рецензії не потрапляють на широкий загал, хоча й оприлюднюються на сайтах відповідних закладів вищої освіти, тексти дисертацій потрапляють у Національний репозитарій академічних текстів і в основному є доступними для перегляду. Відповідно, *предметом* нашої уваги виступають термінні одиниці й вузькогалузеві поняття та аномальні випадки їх використання в дисертаціях докторів філософії.

Отже, ***мета*** – узагальнити випадки некоректного використання технічних термінів і понять у текстах дисертацій докторів філософії для подальшого віднайдення шляхів усунення першопричин таких деструктивних з погляду наукової комунікації явищ. Відповідно, ***завдання,*** що їх необхідно вирішити для досягнення мети, полягають у виявленні аномальних ситуацій уживання термінів і спеціальних понять у дисертаціях; аналізуванні зауваг щодо вживання термінів, що їх висловлюють опоненти і рецензенти для відповідних дисертацій; систематизуванні та виділенні найбільш характерних із зібраних випадків і формулюванні рекомендацій щодо запобігання можливим подальшим мовним невправностям.

Методи дослідження

Методологія нашої розвідки базується на власне *лінгвістичному аналізі* академічних текстів із комплексним використанням методів *функційно-емпіричного* рівня. Відтак, метод *спостереження* дозволив сформувати загальне уявлення про проблемні аспекти використання термінів і спеціальних понять у текстах дисертацій, *зіставлення* співвідносних випадків аномального вживання названих лексем дозволило ці випадки систематизувати, *функційний підхід* забезпечив можливість виявити типові семантичні, граматичні та правописні

невправності щодо вживання технічної лексики в названих працях молодих учених. *Аналіз* зауваг, що їх висловили рецензенти й опоненти, дозволив зорієнтуватися в напрямах пошуків означених проблемних моментів у відповідних текстах дисертацій. Класичний же *діалектичний підхід* дозволив з огляду на результати наших спостережень сформулювати рекомендації та окреслити шляхи подолання тих прикладних проблем, що виникають у практиці фахівців технічної сфери не тільки в написанні наукових праць, а й у реальній професійній інженерній діяльності.

Виклад основного матеріалу

Відтак, ми проаналізували близько тридцяти текстів дисертацій та, відповідно, відгуки й рецензії на них.

Слід зауважити, що в цій студії взято до уваги власне терміни, спеціальні поняття, назви систем, моделей, програмного забезпечення тощо, тобто зважали на всі ті спеціальні одиниці, що потенційно потрапляють до галузевих терміносистем. Отже, за результатами спостережень можемо виокремити кілька основних тенденцій щодо специфіки їх уживання, зокрема й некоректного, в означених текстах.

1. Граматичний аспект (уживання дієприкметникових і прикметникових суфіксів). Незважаючи на загальноприйняту вже думку про невластивість для української мови активних дієприкметників, спостерігається досить велика кількість саме таких форм у складі термінів та понять. Наприклад: ***вентилюючий*** *захисний костюм пілота*, ***дестабілізуючі*** *впливи*, ***конкуруючі*** *силові установки*, ***теплогенеруючі*** *станції*, ***регулюючі*** *резервуари*, *розгортання* ***літаючих*** *мереж*, ***зондуючі*** *сигнали*, ***декорелюючий*** *фільтр*, ***оточуючі*** *об'єкти*, ***збурюючий*** *вплив* тощо. Зрозуміло, що можна використати також загальновідомий метод граматичної заміни, але, на наше переконання, це буде не зовсім коректно: одна з головних ознак термінів – усталеність, тож довільне редагування тут не завжди є доречним, тим більше, якщо саме на такі форми натрапляємо в нормативних документах. Наприклад, у Законі України «Про теплопостачання» (2026) ужито форми *теплогенер****уючі*** *станції чи установки* (хоча поряд використовуються й типові для нашої мови утворення *когер****аційні*** *установки*, *тепловикорист****альні*** *установки та мережі* тощо). Натомість у співвідносному за тематикою ДСТУ3440-96 вживаються типові українські утворення

*електрогенерув**альна** [електропостача**льна**, теплопостачал**ьна**] установка*, *коли**вний** режим* тощо (Національний орган стандартизації України, 1996: 29). Утім, тексти нормативних документів, зокрема ДСТУ, самі по собі є джерелом корисних спостережень і, як виявляється, також потребують лінгвістичної корекції, чому й варто присвятити окреме дослідження.

Також типовою непослідовністю є вживання прикметникових суфіксів у терміносполуках на зразок *функц**іональний** – функц**ійний***; *ізоентроп**ний** – ентроп**ічний** – ентроп**ійний*** тощо. Хоча в цьому випадку також відбивається загальномовна типова тенденція до паралельного вживання подібних форм прикметників. Відтак, очевидно, що украй важливо обрати й засвоїти уніфікований варіант термінів, інакше, без відповідної уніфікації, узагалі важко говорити про якісь усталені терміносистеми.

2. Правописний аспект. Передовсім він пов'язаний із правописним засвоєнням нових і новітніх запозичень. Упадає в око проблемність написання англійських абревіатур – власних назв у поєднанні із загальними, що відображає відому, наразі ще не усталену норму правопису запозичених слів та їхніх компонентів: разом, окремо чи через дефіс. У текстах дисертацій, що ми їх розглянули, означена проблемність стосується, зокрема, написання абревіатур від назв систем, комплексів, моделей, програмного продукту тощо із загальними назвами без дефіса на зразок *3D принтер, CFD модель, DDoS атака, CAD/CAM/CAE систем, LiFi мережі*, що однозначно суперечить сучасному українському правопису. Наведемо кілька таких проблемних випадків. У тексті однієї з аналізованих дисертацій натрапляємо на послідовне написання ***CFD модель***, що за загальним принципом має писатися через дефіс, тобто ***CFD-модель***, відтак, в іншому науковому тексті, наприклад монографії (Баранюк, 2023: 3, 5), бачимо написання послідовно ***CFD-модель*** і ***CFD-моделювання***. Проте в межах однієї дисертаційної роботи спостерігаємо написання абревіатури й повні назви понять або складені назви абревіатура + загальновживане слово на зразок ***CFD модель – модель CFD***, ***технології FDM – FDM технологія***, що, можливо, й провокує некоректне написання відповідних термінів і понять без дефіса.

Також цікавим видається випадок написання назви системи бездротового зв'язку ***LiFi.*** На нашу думку, тут треба однозначно

слідувати принципу аналогії, тобто якщо ***Wi-Fi*** пишемо з дефісом, запозичивши цю скорочену від "Visible Light Communication" власну назву разом з оригінальним написанням, то й ***Li-Fi*** вочевидь треба писати через дефіс, як, до речі, і ***Hi-Fi***. Подекуди, про що зауважують й опоненти, не вистачає таких абревіатур у переліках скорочень, подекуди таких переліків взагалі нема, на що молодим науковцям необхідно звертати увагу, адже це питання, по-перше, нормативного характеру, а по-друге, це необхідне забезпечення динаміки сприйняття наукового тексту в цілому.

3. Семантичний аспект. У цьому випадку дуже корисним виявився перегляд відгуків і рецензій на дисертаційні роботи аспірантів від компетентних науковців-практиків. Опоненти та рецензенти досить часто серед зауваг говорять про некоректне вживання термінів, особливо цінними видаються ті зауваги, які містять відповідні корегувальні коментарі. Наприклад, *"**металевий** кут лопатки"* є некоректним перекладом англійського відповідного терміна, правильно ж уживати *"**геометричний** кут"*. "***Гідравлічний** коефіцієнт корисної дії*" не вживається, а правильним тут буде "***ізоентропний** коефіцієнт"*.

Також у відгуках знаходимо вказівки на некоректну синонімію, наприклад: *стиснення і стискання, напруження і напруга* (на позначення процесів та явищ); *аналітичні стандарти – аналітичні еталони – тривимірні параметричні моделі* (на позначення еталонів).

Ще знаходимо показову вказівку від рецензента щодо семантичної неточності в конкретних визначеннях спеціальних понять на сторінках дисертаційного тексту: термін "*навантаження*" в контексті, у якому його вживає дисертант (ідеться про вплив механізації крила на його аеродинамічні характеристики та про розрахунок втомних спектрів *навантаження*), опонент радить замінити на "*внутрішні силові фактори"*.

Також знаходимо й зауваги щодо використання застарілих термінів, зокрема терміна "*центр ваги ЛА*" замість сучасного коректного *"центр мас ЛА*".

Окрім цього, нам трапилися й прикрі приклади лексичної аномалії, пов'язаної зі вживанням русизмів. Один з них дуже "промовистий" – *зондування заданої **області*** – викликає певні міркування: якщо це частина усталеної терміносполуки, то чи не варто замислитися над усуненням цього явного русизму, найпростіше замінивши

словом *"зона"*. Відтак, цей же елемент зазначений в ДСТУ 3440-96: *область стійкості енергетики*, *область значень параметрів* (Національний орган стандартизації України, 1996: 28).

4. Цікавий і показовий аспект – стрімке насичення науково-технічних текстів неологізмами (як власномовними, так й адаптованими запозиченнями) унаслідок потужного техніко-технологічного стрибка в українській науково-технічній сфері. Наприклад: *багатофункційні флоти; спостережність (властивість кібербезпеки), гарантоздатність флотів БПЛА; моніторити; технології зеленого комп'ютингу, надширокосмугові – вузькосмугові – широкосмугові сигнали* тощо. Очевидно, що такі нові надходження так само мають бути проаналізовані щодо стилістичної, семантичної, граматичної вправності, аби стати збалансованими елементами відповідних терміносистем.

Отже, логічно постає питання про шляхи вдосконалення лінгвістичного забезпечення терміновживання в дисертаційних дослідженнях й українській науково-технічній сфері в цілому. Ми, спираючись на описані вище спостереження, можемо запропонувати кілька орієнтирів.

По-перше, авторитетна думка досвідчених фахівців, їхні публікації, монографії, консультації тощо.

По-друге, стандарти як нормативна запорука одностайного використання термінів і підґрунтя для галузевих словників. Маємо на увазі як загальні термінологічні стандарти (ДСТУ 3966:2009 Термінологічна робота. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять (2009) та ін.), так і спеціалізовані для конкретних галузей (ДСТУ 3321:2003 Система конструкторської документації. Терміни та визначення основних понять (2003); ДСТУ 3440-96 Системи енергетичні. Терміни та визначення (1996); ДСТУ 2391:2010 Система технологічної документації. Терміни та визначення основних понять (2010); ДСТУ 2390-94 Складання. Терміни та визначення (машинобудування та приладобудування) (1994) тощо), власне технічні стандарти, які цінні тим, що дають власне назви конкретних виробів, матеріалів, приладів тощо та їх переклад (наприклад, ДСТУ EN ISO 225:2022 Кріпильні вироби. Болти, гвинти, шпильки та гайки. Символи та позначення розмірів (2022) та ін.). Щоправда, їх використання утруднене тим, що офіційні видання стандартів не перебувають у відкритому доступі, їх треба купувати в розроблювача (ДП «УкрНДНЦ»),

деякі взагалі засекречені, а опубліковані на користувацький сайтах версії можуть бути чинними або заміненими, неповними, застарілими, тож потрібно обов'язково перевіряти актуальний статус стандарту в офіційному каталозі ДП «УкрНДНЦ».

По-третє, оскільки головна проблема використання стандартів – обмеженість доступу, відтак, більш значущою стає роль професійно укладених термінологічних словників і відповідної довідкової науково-технічної літератури.

Утім, кожний із запропонованих орієнтирів не без недоліків, тому треба діяти комплексно й системно, що, як на наше переконання, є цілком логічним загальним підходом.

Висновки

1. Виявлені й проаналізовані аспекти вживання спеціальних технічних одиниць у текстах дисертацій докторів філософії в цілому не демонструють якоїсь окремої специфічної лінгвістичної проблеми, а лежать у контексті загальних лінгвостилістичних проблем, з якими зараз зіткнулася українська мова й намагається їх подолати.

2. Серед характерних граматичних аномалій щодо вживання термінів та інших спеціальних одиниць технічної галузі найбільш поширеними є вживання форм активних дієприкметників, прикметників із варіативними суфіксами, що потребує уніфікації.

3. Украй актуальним залишається правописний аспект, пов'язаний із засвоєнням англіцизмів. Передусім це стосується написання разом / через дефіс складних одиниць різної структури, абревіатур з орієнтацією на їх оригінальне написання в англійській мові.

4. Не менш виразними є й семантичні «хитання», особливо в тих випадках, де вони пов'язані з коректним уживанням варіантів віддієслівних іменників, застарілих одиниць і некоректних українських відповідників англійським термінам.

5. У тексти технічних дисертацій дуже активно входять новітні лексичні утворення, пов'язані з появою нових науково-технічних реалій. Це явище також потребує уваги термінознавців, аби такі новотвори коректно засвоїлися і гармонійно увійшли в термінологію української мови.

6. Подолати принаймні основні названі невправності можливо, на наш погляд, через комплексний аналіз наукової літератури,

нормативних документів і загального досвіду фахівців науково-технічної сфери, а також – дуже важливо – через пильний контроль за вживанням термінів і понять у текстах дисертацій з боку наукових керівників, рецензентів, опонентів, експертів.

З огляду на неминучість інтеграції та адаптування української технічної термінології в міжнародному науковому просторі дослідження саме прикладних аспектів використання спеціальних понять у наукових, зокрема академічних, текстах вважаємо перспективним і необхідним як для термінознавців, так і для лексикографів і перекладачів, аби забезпечити українську промисловість, освіту, науково-технічну галузь у цілому якісною термінознавчою базою та сталими, обґрунтованими принципами коректного вживання фахових одиниць, зокрема термінів і спеціальних понять, у науковій і професійній комунікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Азарова**, Л. (2025). Теоретичні засади розвитку української термінології. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика, 36 (75), 1,* 1–6. https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.1.1/01. 2. **Баранюк**, О. (2023). *CFD-моделювання процесів теплообміну і гідродинаміки засобами програмного комплексу*. Київ; КПІ ім. Ігоря Сікорського: Політехніка. 3. **Бойко**, Ю. (2024). Терміни в науково-технічному тексті: дефінітність та переклад. *Current Issues of Linguistics and Translation Studies, 30,* 5–13. https://doi.org/10.31891/2415-7929-2024-30-1. 4. **Верховна** Рада України. (2006). *Закон України «Про теплопостачання» № 2633-IV*. Узято з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2633-15#Text. 12.03.2026. 5. **Войтович**, О. (2024). Харківський термінологічний осередок: діяльність ключових постатей. *Лінгвістичні дослідження, 61,* 53–65. https://doi.org/10.34142/23127546.2024.61.05. 6. **Дмитренко**, Є. (2025). Випадки порушення мовних норм у текстах анотацій до дисертацій PhD технічної галузі. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*, *36 (75), 1,* 32–37. https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.1.1/06. 7. **Казимирова**, І., Халіновська, Л., Яценко, Н. (2021). Наукова термінологія: проблематика, пошуки, перспективи. *Українська мова*, *4 (80),* 49–59. https://doi.org/10.15407/ukrmova2021.04.049. 8. **Комарова**, Л., Залєський, Є. (2011). *Нанотехнології. Українсько-англійський словник-довідник концептуальних понять*. Київ: ВІКНУ. 9. **Москалюк**, О. (2020). Специфіка перекладу науково-технічних текстів та особливості їх сприйняття. *Закарпатські філологічні студії, 14,* 103–107. https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2020.14-2.19. 10. **Національний** орган стандартизації України. (1994). *ДСТУ 2390-94 Складання. Терміни та визначення (машинобудування та приладобудування).* Узято з https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=74138. 11. **Національний** орган стандартизації України. (1996). *ДСТУ 3440-96 Системи енергетичні. Терміни та визначення.* Узято з https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/tekst_dstu_3440-96_sistemi_energetichni._termini_ta_viznachen.pdf. 12. **Національний** орган стандартизації України. (2003). *ДСТУ 3321:2003 Система конструкторської*

документації. Терміни та визначення основних понять. Узято з https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=25035. 13. **Національний** орган стандартизації України. (2009). *ДСТУ 3966:2009 Термінологічна робота. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять*. Узято з https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/dstu_3966_2009.pdf. 14. **Національний** орган стандартизації України. (2010). *ДСТУ 2391:2010 Система технологічної документації. Терміни та визначення основних понять*. Узято з https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=63916. 15. **Національний** орган стандартизації України. (2022). *ДСТУ EN ISO 225:2022 Кріпильні вироби. Болти, гвинти, шпильки та гайки. Символи та позначення розмірів.* Узято з https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=111991. 16. **Пивоваров**, В. (2023). Значення академічного письма для дисертацій доктора філософії з права. *Право та інновації, 1 (41),* 118–124. https://doi.org/10.37772/2518-1718-2023-1(41)-17. 17. Рицар, Б., Мисак, Р., Мацейовська, О. (2007). *Терміографічна терміографічна серія СловоСвіт: комплексний підхід до лексикографії*. Узято з http://tc.terminology.lp.edu.ua/ZIP/Terminohrafichna_serija_SlowoSwit.pdf. 18. Рябцев, Г. (2024). Типові помилки в розділах дисертаційних праць. *Міжнародна науково-практична конференція "Підготовка дисертацій в умовах воєнного стану: актуальні питання та шляхи їх вирішення"* (с. 127–130). Львів. Торунь: Liha-Pres. 19. **Сайко**, М. (2023). Перекладове термінознавство в Україні: становлення, основи та перспективи. *Мовні і концептуальні картини світу, 2 (74),* 57–71. https://doi.org/10.17721/2520-6397.2023.2.04. 20. **Сусіденко**, Є., Баранова, С. (2020). Відтворення особливостей науково-технічного тексту в перекладі. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації, 31 (70), 2, ч. 2,* 243–248. https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.2-2/42. 21. **Чумаченко,** Д., Мішкін, Д., Андрієнко, О. & Бистрицька, А. (2024). *Словник термінів у сфері штучного інтелекту.* Київ; Міністерство цифрової трансформації України. Узято з https://storage.thedigital.gov.ua/files/2/72/389a01ab0cc82040dfe172f94d1af720.pdf. 22. **Шишко**, А.(2024). Сучасні питання та загальні особливості науково-технічного перекладу в сучасних умовах глобалізації. *International Science Journal of Education & Linguistics, 3 (2),* 126–133. https://doi.org/10.46299/j.isjel.20240302.14.

REFERENCES

1. **Azarova**, L. (2025). Teoretychni zasady rozvytku ukrainskoi terminolohii [Theoretical foundations of the development of Ukrainian terminology]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriia: Filolohiia. Zhurnalistyka – Scholarly Notes of the V. I. Vernadsky Tavria National University. Series: Philology. Journalism, 36 (75), 1,* 1–6. https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.1.1/01 [in Ukrainian]. 2. **Baraniuk**, O. (2023). *CFD-modeliuvannia protsesiv teploobminu i hidrodynamiky zasobamy prohramnoho kompleksu: monohrafiia [CFD modeling of heat transfer and hydrodynamic processes using a software complex]*. Kyiv: KPI im. Ihoria Sikorskoho: Politekhnika [in Ukrainian]. 3. **Boiko**, Yu. (2024). Terminy v naukovo-tekhnichnomu teksti: definitsiinist ta pereklad [Terms in scientific and technical texts: definiteness and translation]. *Current Issues of Linguistics and Translation Studies, 30,* 5–13. https://doi.org/10.31891/2415-7929-2024-30-1 [in Ukrainian]. 4. **Verkhovna** Rada Ukrainy. (2006). *Zakon Ukrainy «Pro teplopostachannia» № 2633-IV [Law of Ukraine "On Heat Supply" No. 2633-IV]*. Retrieved March 12, 2026. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2633-15#Text [in Ukrainian]. 5. **Voitovych**, O. (2024). Kharkivskyi terminolohichnyi oseredok: diialnist kliuchovykh postatei [Kharkiv terminological center:

activities of key figures]. *Linhvistychni doslidzhennia – Linguistic Research, 61,* 53–65. https://doi.org/10.34142/23127546.2024.61.05 [in Ukrainian]. 6. **Dmytrenko**, Ye. (2025). Vypadky porushennia movnykh norm u tekstakh anotatsii do dysertatsii PhD tekhnichnoi haluzi [Cases of violation of language norms in abstracts of PhD dissertations in technical fields]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriia: Filolohiia. Zhurnalistyka – Scholarly Notes of the V. I. Vernadsky Tavria National University. Series: Philology. Journalism, 36 (75), 1,* 32–37. https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.1.1/06 [in Ukrainian]. 7. **Kazymyrova**, I., Khalinovska, L., & Yatsenko, N. (2021). Naukova terminolohiia: problematyka, poshuky, perspektyvy [Scientific terminology: issues, research, prospects]. *Ukrainska mova – Ukrainian Language, 4 (80),* 49–59. https://doi.org/10.15407/ukrmova2021.04.049 [in Ukrainian]. 8. **Komarova**, L., & Zalieskyi, Ye. (2011). *Nanotekhnolohii. Ukrainsko-anhliiskyi slovnyk-dovidnyk kontseptualnykh poniat [Nanotechnologies. Ukrainian-English dictionary-reference of conceptual terms].* Kyiv: VIKNU [in Ukrainian]. 9. **Moskaliuk**, O. (2020). Spetsyfika perekladu naukovo-tekhnichnykh tekstiv ta osoblyvosti yikh spryiniattia [Specifics of translating scientific and technical texts and peculiarities of their perception]. *Zakarpatski filolohichni studii – Transcarpathian Philological Studies, 14,* 103–107. https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2020.14-2.19 [in Ukrainian]. 10. **Natsionalnyi** orhan standartyzatsii Ukrainy. (1994). *DSTU 2390-94 Skladannia. Terminy ta vyznachennia (mashynobuduvannia ta pryladobuduvannia) [DSTU 2390-94 Assembly. Terms and definitions (mechanical engineering and instrument engineering)].* Retrieved from https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=74138 [in Ukrainian]. 11. **Natsionalnyi** orhan standartyzatsii Ukrainy. (1996). *DSTU 3440-96 Systemy enerhetychni. Terminy ta vyznachennia [DSTU 3440-96 Energy systems. Terms and definitions].* Retrieved from https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/tekst_dstu_3440-96_sistemi_energetichni._termini_ta_viznachen.pdf [in Ukrainian]. 12. **Natsionalnyi** orhan standartyzatsii Ukrainy. (2003). *DSTU 3321:2003 Systema konstruktorskoi dokumentatsii. Terminy ta vyznachennia osnovnykh poniat [DSTU 3321:2003 Design documentation system. Terms and definitions of basic concepts].* Retrieved from https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=25035 [in Ukrainian]. 13. **Natsionalnyi** orhan standartyzatsii Ukrainy. (2009). *DSTU 3966:2009 Terminolohichna robota. Zasady i pravyla rozroblennia standartiv na terminy ta vyznachennia poniat [DSTU 3966:2009 Terminological work. Principles and rules for developing standards for terms and definitions].* Retrieved from https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/dstu_3966_2009.pdf [in Ukrainian]. 14. **Natsionalnyi** orhan standartyzatsii Ukrainy. (2010). *DSTU 2391:2010 Systema tekhnolohichnoi dokumentatsii. Terminy ta vyznachennia osnovnykh poniat [DSTU 2391:2010 System of technological documentation. Terms and definitions of basic concepts].* Retrieved from https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=63916 [in Ukrainian]. 15. **Natsionalnyi** orhan standartyzatsii Ukrainy. (2022). *DSTU EN ISO 225:2022 Kripylni vyroby. Bolty, hvynty, shpylky ta haiky. Symvoly ta poznachennia rozmiriv [DSTU EN ISO 225:2022 Fasteners. Bolts, screws, studs and nuts. Symbols and designation of dimensions].* Retrieved from https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=111991 [in Ukrainian]. 16. **Pyvovarov**, V. (2023). Znachennia akademichnoho pysma dlia dysertatsii doktora filosofii z prava [The importance of academic writing for PhD dissertations in law]. *Pravo ta innovatsii – Law and Innovations, 1 (41),* 118–124. https://doi.org/10.37772/2518-1718-2023-1(41)-17 [in Ukrainian]. 17. **Rytsar**, B., Mysak, R., & Matseiovska, O. (2007). *Terminohrafichna seriia SlovoSvit: kompleksnyi pidkhid do leksykohrafii [Terminographic series*

"SlovoSvit": a comprehensive approach to lexicography]. Retrieved from http://tc.terminology.lp.edu.ua/ZIP/Terminohrafichna_serija_SlowoSwit.pdf [in Ukrainian]. 18. **Riabtsev**, H. (2024). Typovi pomylky v rozdilakh dysertatsiinykh prats [Typical mistakes in dissertation chapters]. In *Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia "Pidhotovka dysertatsii v umovakh voiennoho stanu: aktualni pytannia ta shliakhy yikh vyrishennia" – International Scientific and Practical Conference "Preparation of Dissertations under Martial Law: Current Issues and Ways to Address Them"* (pp. 127–130). Lviv; Torun: Liha-Pres [in Ukrainian]. 19. **Saiko**, M. (2023). Perekladove terminoznavstvo v Ukraini: stanovlennia, osnovy ta perspektyvy [Translation terminology studies in Ukraine: formation, foundations and prospects]. *Movni i kontseptualni kartyny svitu – Linguistic and Conceptual Worldviews, 2 (74),* 57–71. https://doi.org/10.17721/2520-6397.2023.2.04 [in Ukrainian]. 20. **Susidenko**, Ye., & Baranova, S. (2020). Vidtvorennia osoblyvostei naukovo-tekhnichnoho tekstu v perekladi [Reproduction of features of scientific and technical texts in translation]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriia: Filolohiia. Sotsialni komunikatsii – Scholarly Notes of the V. I. Vernadsky Tavria National University. Series: Philology. Social Communications*, *31 (70), 2, part 2*, 243–248. https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.2-2/42 [in Ukrainian]. 21. **Chumachenko**, D., Mishkin, D., Andriienko, O., & Bystrytska, A. (2024). *Slovnyk terminiv u sferi shtuchnoho intelektu [Dictionary of terms in the field of artificial intelligence]*. Kyiv: Ministerstvo tsyfrovoi transformatsii Ukrainy. Retrieved from https://storage.thedigital.gov.ua/files/2/72/389a01ab0cc82040dfe172f94d1af720.pdf [in Ukrainian]. 22. **Shyshko**, A. (2024). Suchasni pytannia ta zahalni osoblyvosti naukovo-tekhnichnoho perekladu v suchasnykh umovakh hlobalizatsii [Modern issues and general features of scientific and technical translation in the conditions of globalization]. *International Science Journal of Education & Linguistics, 3 (2),* 126–133. https://doi.org/10.46299/j.isjel.20240302.14 [in Ukrainian].

Дмитренко Євгенія Валеріївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови та мовної комунікації, Національний аерокосмічний університет «Харківський авіаційний інститут», вул. Вадима Манька, 17, м. Харків, 61070, Україна.

E-mail: y.dmytrenko@khai.edu

https://orcid.org/0009-0007-5220-4506

Dmytrenko, Yevheniia – Candidate of Philological Sciences, Docent Associate Professor at the Department of Ukrainian Language and Speech Communication; National Aerospace University "Kharkiv Aviation Institute", 17 Vadyma Manka Str., Kharkiv, 61070, Ukraine

Дата першого надходження статті до видання – 18 березня 2026 р.
Дата прийняття статті до друку після рецензування – 20 квітня 2026 р.
Дата публікації статті у виданні – 25 квітня 2026 р.

CITATION

ДСТУ 8302:2015: Дмитренко Є. В. Деякі аспекти вживання технічних термінів і понять у дисертаціях докторів філософії. *Лінгвістичні дослідження*: зб. наук. пр. Харк. нац. пед. ун-ту імені Г. С. Сковороди / гол. ред. Н. В. Піддубна. Харків, 2026. Вип. 64. С. 277–289. DOI: https://doi.org/10.34142/23127546.2026.64.20

APA: Дмитренко, Є. В. (2026). Деякі аспекти вживання технічних термінів і понять у дисертаціях докторів філософії. *Лінгвістичні дослідження, 64,* 277–289. DOI: https://doi.org/10.34142/23127546.2026.64.20